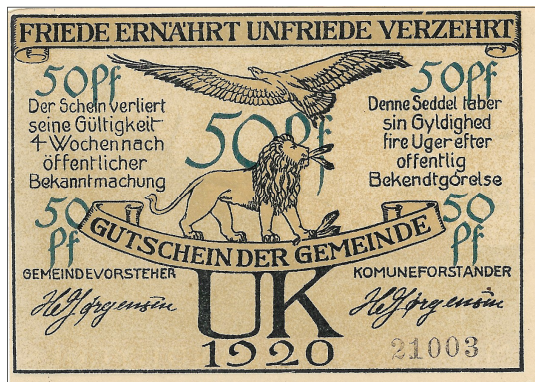

den, fordi han var tilhænger af hertug Frederik, hvis lejetropper havde terroriseret egnen omkring Aabenraa. Da herredsfogeden på tingstedet fortalte, at hertug Frederik var blevet valgt til konge, og at kong Frederik 1. var på vej til Sønderjylland, angreb bønderne herredsfogeden, som blev ramt af adskillige pile. Han blev alvorligt såret, og hele fem pile blev hængende i hans tykke røde kappe,

men han undslap ved hjælp af sin rappe skimmel, der bragte ham i sikkerhed fra tingstedet. Som belønning for sin dåd gjorde kongen herredsfoged Nis Henrichsen til friherre med vidtstrakte friheder for sine gårde. Herredsfogedens kappe og sporer hang i Bylderup Kirke indtil slutningen af 1800-tallet.

ÅBNINGSPERIODER i 2020:

Alle ÅBNINGSDAGE fra k. 10 til 17. Mandag lukket.

Påskeferien: 9.4. til 12.4.2020

Sommer: 1.6. til 31.8.2020.

Alle week-ends i september måned 2020

Efterårsferien: 10.10. til 18.10.2020

Uden for normal åbningstid:

Museet åbnes efter aftale for besøgende (+ 100 kr.)

Støttemedlemmer - gratis adgang

GENFORENINGS- OG GRÆNSEMUSEET,

Koldingvej 52, 6070 Christiansfeld - tlf. 7557-3003

e-mail: info@genforeningsmuseumet.dk - www.genforeningsmuseumet.dk

Nyhedsbrev - udgivet af Genforenings- og Grænsemuseums Fonden, Januar 2020

Redaktion & layout: Kaj G. Nielsen

Foto: Kurt Nielsen - Jørgen Ibenfeldt - Jørgen Kølle - Kaj G. Nielsen - Michael Olsen, Svend Lykke-Schmidt

Renskrift af breve m.m.: Ingolf Becker

Korrektur: Peter Thygesen - Knud Erik Dinesen - Ingolf Becker, Anette Slivsgaard

NYHEDSBREV – Januar 2020

Genforenings- og Grænsemuseet

Protektor: H.E. Ingolf, Greve af Rosenborg

Kære Læser,

100 år er der gået siden Genforeningen i 1920. Denne enestående del af danmarkshistorien, har Genforenings- og Grænsemuseet formidlet i 25 år lige siden den 10.7.1995, da **H.M. Dronning Margrethe II** som den første trådte ind i vores lille museum. Museet har siden haft vokseværk og formidler fortsat denne store danmarkshistorie til glæde for vores gæster.

Hjertelig tak til **ALLE**, som siden 1993, da idéen blev født, har givet tanken, den praktiske museumshverdag og driften af Genforenings- og Grænsemuseet deres positive og værdifulde støtte. En opbakning, som vi håber, må fortsætte i mange år fremover.

Kaj G. Nielsen

Formand for Genforenings- og Grænsemuseums Fonden

Årets Genforeningsbillede

- af Steffen Riis, Værløse

Den 10. februar 2020 er det præcis 100 år siden, at de dansksindede nordslesvigere ved en folkeafstemning stemte sig hjem til Danmark. Stemmeret havde alle, der var født i afstemningsområdet, og som 10. januar 1920 var fyldt 20 år, uanset om de nu boede i Nordslesvig eller f.eks. i Danmark. Derfor rejste mange tusind sønderjyder, bosat i Danmark, til Sønderjylland i dagene op til selve afstemningen, for dér at afgive deres stemme for Danmark.

Alle steder blev de tilrejsende stemmeberettigede hilst velkommen af befolkningen med taler, musik og flag, og mange steder var der rejst æresporte for dem som en tak for, at de var kommet den lange vej hjem til Sønderjylland for at give deres stemme for Danmark.

På afstemningsdagen så man æresporte og dannebrogflag over alt i Sønderjylland. F.eks. i Haderslev, Aabenraa, Sønderborg, Skærbæk, Øster Lindet og ikke mindst i Gramby, hvor hele byen var pyntet med gran og to kæmpestore æresporte. Men også ved grænseovergangene som f.eks. Skodborghus, Gjelsbro og ikke mindst ved Frederikshøj så man flagpyntede æresporte. Christiansfeld Arkiv har dette billede af en mægtig æresport opsat på den danske side af grænseskellet den 10. februar 1920.

På billedet herunder er sønderjyder fra Frederikshøj og Christiansfeld samlet ved æresporten for at modtage de stemmeberettigede. Der er børn med små dannebrogflag, og selve æresporten er pyntet med de allieredes flag, det franske (Trikoloren), det amerikanske (Stars and Stripes) og det engelske (Union Jack).

Alt til ære for de magter der besejrede Tyskland og gjorde afstemningen om Sønderjylland mulig.

Æresporten bærer et skilt: *Sønderjylland vunden, det er Kampens Maal*. Et kampråb der for mange år siden blev formuleret af sønderjydernes fører,

H.P. Hanssen, Aabenraa, der i vinteren 1882/83 var på Askov Højskole. Der skrev han den 15. oktober 1882 et brev til sin forlovede Helene Iversen, hvor han udtrykte sig således:

2 *Jeg vil tjene mit folk og "Sønderjylland vunden, det er kampens mål".*

H.P. Hanssen var i 1882 kun tyve år gammel, men allerede fast besluttet på, at han ville engagere sig i kampen for danskheden i Sønderjylland. Han mødte He-

Steffen Riis,
Værløse

Sønderjyske nødpengersedler 1917-20

Indtil starten af første verdenskrig i 1914 var der mønter nok i Tyskland, men under krigen begyndte befolkningen at gemme guld- og sølvmonter, fordi metallet var mere værd end mønternes pålydende. Senere opstod der også mangel på skillemønt (pfennig-mønter), og i april måned 1917 gav regeringspræsidenten i Slesvig-Holstens tilladelse til, at kommunerne kunne udstede "nødpengersedler" i rimeligt omfang. De tidlige sedler fra 1917/19 blev udstedt for at dække et behov for skillemønt, i modsætning til den strøm af nødpengersedler, der blev sat i omløb i 1920. Alle 27 kommuner i 1. zone udgav i februar til april 1920 farvestrålende nødpengersedler udskrevet med lokale motiver. De tyske myndigheder vogtede nidkært over sedlernes udseende og især over nationale budskaber, og det var en uskreven regel, at sedlerne skulle have både en dansk- og tysksproget side. Nødpengersedlerne blev allerede i 1920 et yndet samlerobjekt, og mange sedler udkom i store oplag. Det gav penge i kommunekasserne, idet sedlerne ikke efterfølgende skulle indløses med rigtige penge.

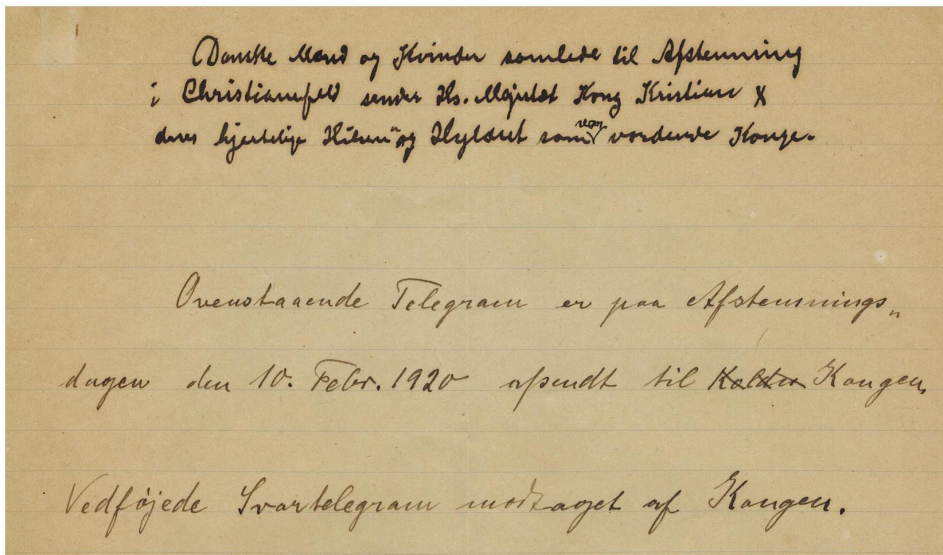
Sedlen fra Uge Kommune:

Også i Uge Kommune håbede man på, at nødpengersedlerne ville blive et samleobjekt, og at de derfor ikke ville blive indløst med rede penge. Det var den stedlige præst, pastor Schumacher, der skønt han var tysksindet, henvendte sig til Uges kommuneforstander H.P. Jørgensen og bad ham foreslå kommunerådet at udstede en nødpengeseddel. Schumacher pegede på, at netop Uge havde et historisk motiv, nemlig det gamle danske landsting på Urnehoved, og han tilbød at bekoste fremstillingen af 20.000 sedler, mod at han selv fik halvdelen af dem.

Billedsiden skulle være forbeholdt de dansksindede, medens tekstsiden skulle være tysk. Pastorens forslag blev forelagt kommunerådet, og da der ingen risiko var for kommunen, blev det besluttet at lade de 20.000 sedler fremstille på et trykkeri i Flensborg. Sedlen blev tegnet af Johann Holtz, og han tegnede på den ene side en gengivelse af sagnet om herredsfoged, møller Nis Henrichsens flugt fra Urnehoved i 1523, og på den anden side den sejrende danske løve med et par fjer i munden fra den flygtende tyske ørn. Denne illustration vidner om den stærke tyskthed i Uge (49%) ved afstemningen i 1. zone.

Urnehoved ligger 10 km. sydvest for Aabenraa, hvor Hærvejen i hine tider kravlede op ad bakkedragene ved Urnehoved, men hvor tingstedet lå vides ikke, men sikkert et sted i området mellem Rise, Uge og Bolderslev.

Årstallet på sedlen 1220 formodes at være en trykfejl, og skulle sandsynligvis have været 1920. Sagnet om herredsfogeden i Slogs Herred, også kaldet "mølleren fra Hajstrup", hentyder til en begivenhed, der fandt sted på Urnehoved i 1523. De lokale bønder var stærkt utilfredse med herredsfoge-

TELEGRAM TIL OG FRA KONGEN

I øverste illustration læses bl.a.: "Ovenstående Telegram er paa Afstemningsdagen den 10. Febr. 1920 afsendt til Kongen. Vedføjede Svartelegram modtaget af Kongen". Se herunder.

Blatt Nr. 38

Christiansfeld.

Telegraphie des Deutschen Reichs.

Telegramm Nr. _____

Aufgenommen den ____ / ____ 191____

um ____ Uhr ____ Min. ____ Nachm.

von _____

durch _____

Amt Christiansfeld.

Leitung Nr. _____

Telegramm aus _____

28. den ____ um ____ Uhr ____ Min. ____ Nachm.

Et desværre meget svært læsbart telegramsvar fra Kong Christian X:

Telegram nr. 3833

Afsendt fra København 11.2.1920 kl. 13.21

Danskerne

Min hjerteligste Tak og Hilsen til Afsenderne af Telegrammet

Gud velsigne Dem alle.

Christian R

lene Iversen i 1880, og Kristi Himmelfartsdag 1881 blev de hemmeligt forlovede. Men H.P. Hanssen havde de følgende år travlt med at uddanne sig, og det varede endnu syv år, inden Hans Peter og Helene blev gift.

Afstemningsdagen den 10. februar 1920 blev for mange sønderjyder den største og mest minderige dag i 1920. Efter 56

år under fremmedherredømmet var håbet og drømmen, udtrykt i H.P. Hanssens kampbråb – "Sønderjylland vunden, det er kampens mål" - gået i opfyldelse. Nogle dage efter afstemningen lå skiltet fra æresporten i vejsiden, meget symbolsk præcis hen over grænseskillet.

BRONZEBÅND- OG SKULPTUR

..har fyldt rigtig meget for bestyrelsen. Viceborgmester Søren Rasmussen, Kolding Kommune, var fra starten den økonomiske tovholder og fandt sammen med Byrådet de fleste af midlerne til museets idé og forslag om bronzebånd og -skulptur. Også Hans og Ingrid Jensens Fond har givet et flot tilskud til projektet, ligesom Genforenings- og Grænsemuseet har støttet projektet økonomisk. Opgaven er overladt til bronzestøber og billedhugger **Flemming Jarle, Vejle** (billedet til højre)

Billedet nederst til højre:

Til møde hos Kulturchefen i Kolding den 21. august 2019 om bronzebånd- og skulptur, der skal være klar til genforeningsjubilæet den 10. juli 2020 med royal afsløring af bånd og skulptur.

Fra venstre: Kulturchef **Lisbet Holten Lambert**, kulturkonsulent

Jon Noe, bronzestøber og billedhugger **Flemming Jarle**, viceborgmester **Søren Rasmussen**, formand for Genforenings- og Grænsemuseet **Kaj G. Nielsen**, og Landskabsarkitekt **Thomas Thinghuus**. Flemming Jarles foreløbige resultat er rigtig flot og skulle gerne stå der om hundrede år - til 200 års jubilæet.

Kronprinsens rygepause - opfølgning

– af Steffen Riis, Værløse

I museets ”Nyhedsbrev – januar 2019”, ser man bl.a. Kronprins Frederik holde rygepause, medens han sidder på en væltet grænsesten ved Frederikshøj. Nyhedsbrevets redaktør stiller spørgsmålet: ”Mon nogen kan hjælpe med historien bag kronprinsens afslappede rygepause”?

Kronprinsen har fundet vej til den gamle grænse lidt syd for Frederikshøj Kro. Han sidder på den væltede grænsesten, som også lå på stedet, da kongen den 10. juli 1920 red ind i det genvundne Sønderjylland. Den nu nedlagte grænse gik midt imellem de to kilometersten, til venstre den tyske ”236 km von Altona” og til højre den danske ”12,7 km. Kolding – 39,8 km. Vejle”. Den væltede grænsesten formodes at være grænsesten nr. 112, som stod nogle få meter inde i buskadset bag kronprinsen. Ihærdige sønderjyder har gravet stenen op, og lagt den mellem de to kilometersten, som et vidnesbyrd om at preussernes voldsgrense for tid og evighed er udslettet.

De 8 ÆRESPORTE fra Taps til Christiansfeld

Landråd i Haderslev Amt, landmand P.J. Refshauge skrev i sine erindringer, at der var atten Æresporte fra Haderslev til Grænsen. Otte af disse var placeret imellem Christiansfeld og grænsen.

Taps – vejen til Taps station: ”Velkommen til Taps”

Taps – indkørslen til marken: ”Vi hilser dig vor Drot! Velkommen”!

Taps – på landevejen: ”Sønderjylland Vundet det er kampens mål”.

Toldstedet ved Frederikshøj Kro: ”Hav Tak fordi I led og stred, nu kommer lyse Dage. Vi mindes vil med Vemod den Flok, der blev tilbage”.

Den gamle grænse: ”Velkommen til Sønderjylland. Gud velsigne vor Konge og hans Hus”.

Høkkelbjerg Skole: ”Gud skærme vor Drot og vort Land”.

Frørup Sogn: Guds Fred vi nedbeder over Drotten vor, Som med Jubel vi modtager på Sønderjyllands Jord”.

Tyrstrup Smedje, Fjelstrup Sogn: ”Et Folk en Drot en Gud. Slig Tro kun holder ud”. - ved Tingvejs nordlige hjørne.

Christiansfeld - Set fra nord: ”Den Fredens Herre, som gav os vor ret, Velsign vor konge, hans Folk og Rige.”

Christiansfeld - Set fra syd: ”Vi takker Gud vi har vort Hjem, Igen i gamle Danmark”.

Kilde: Steffen Riis

Fra bogen KONGEÅEN

- ELLER ”DEN GAMLE GRÆNSE

- af P.Eliassen 1925

Den kongelige Plakat om det nye Toldskel udstedtes 29.10.1727 og blev underskrevet på Rosenborg. (.....) Efter at den nye Toldlinie var trukket, opstod der ogsaa på Østkysten en ”Frihed”, idet næsten hele fire Sogne under Kongeriget, Seest, Hjarup, Skanderup og Vamdrup, kom til at ligge sønden Toldskellet. Samtidig fik vi en Toldskels Aa mere, og fra nu af til 1854 kaldes ikke blot Skodborg Aa, men ogsaa Kolding Aa for ”Kongea”.

Navnet ”Kongea” findes ofte anført paa ældre Kort i Stedet for Kolding Aa, men helt ubestridt var denne Anvendelse af Navnet dog ikke. Da Kong Christian VIII i 1840 paa en Rejse i Jylland var i Kolding, 3. Juli, var der ved Sønderbro rejst en Æresport, hvor paa der stod:

**”Hvor Kongeaens Bølger rinde,
skal Drot i Hjærtet Troskab finde”**

Denne anvendelse af ”Kongea” blev af en Indsender i Bladet ”Ribe Stifts-Tidende” mødt med en Protest og der udspandt sig en livlig Polemik, om Kolding Aa med Rette kunde kaldes Konge Aa.

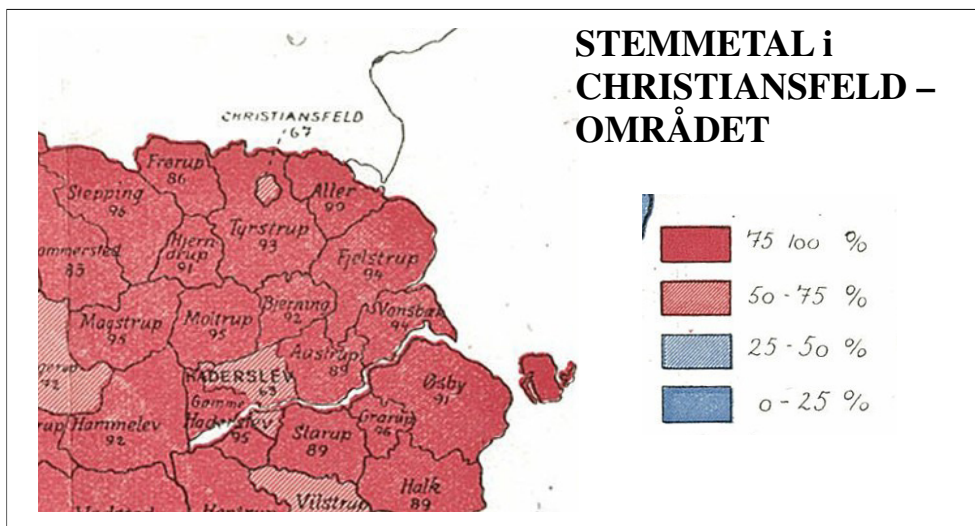
Det danske Spejderkorps' erindringsmedalje

Inskription på medaljens forside:

VÆR BEREDT

Inskription på medaljens bagside:

FOR TROFAST ARBEJDE D. 10. FEBR. 1920

Betal støttebeviset 150,- kr. NEMT, HURTIGT og BILLIGT:

Overførsel af beløbet fra bank til museets bankkonto:

Bankens reg. nr.: 9743 – og kontonr.: 0622834

Betaling af indbetalingskort: Udfyld kodelinien med 01 og kontonr. 0622834

MobilePay: 93804

**12 VIGTIGT: HUSK ALTID - UANSET BETALINGSMÅDE
- AT MEDSENDE NAVN OG ADRESSE**

Men hvordan gik det til, at kronprinsen kunne sidde på stenen ved grænsen? Han er iført den samme søkadedet-uniform, som han bar under kongefamiliens 6 dage lange besøg i Sønderjylland, bortset fra medaljer, bryststjerner og blomster. Uniformen er nøjagtig den samme, som ses på talrige billeder fra besøgene i Sønderjylland den 10. til 16. juli 1920. Skråremmen, emblemerne, huen, knækflippen og butterflyen, det hele passer. Men der synes ikke, under det kongelige besøg, at have været tid til at kronprinsen kunne sidde afslappet og næsten inkognito, rygende en cigaret på grænsestenen ved Frederikshøj. Der var ganske enkelt ikke plads i kongefamiliens program, til at kronprinsen kunne tage en afstikker til Frederikshøj.

Det er mildest talt meget mystisk. Jeg hælder mest til, at billedet må være taget efter, at kongen og dronningen, den 16. juli 1920, var afsejlet med kongeskibet "Dannebrog" fra Haderslev med kurs mod København. Kongeskibet sejlede fra Haderslev klokken ni om morgenen, og kort før afrejsen forlod kronprinsen og prins Knud "Dannebrog", og gik hver med en lille pakke under armen over til krydseren "Heimdal" og meldte sig til tjeneste. Deres landlov var forbi. Foruden Heimdal lå også krydseren "Geyser" i havnen i Haderslev, men det var Heimdal, der skulle eskortere kongeskibet på rejsen tilbage til København, hvilket fremgår af et telegram samme dag fra Svendborg, som lyder således: *"Kongeskibet Dannebrog, fulgt af krydseren Heimdal, passerede i aftes ved 6-tiden Svendborg Sund for hjemgående fra Sønderjylland. Majestæterne stod på Dannebrog's dæk og vinkede til de skarer af mennesker, der fra Svendborg vinkede med hatte og lommeterklæder til kongeskibet"*.

Men der er noget galt med sejltiden til Svendborg. Det tager ikke ni timer at sejle fra Haderslev til Svendborg. Med kongeskibets hastighed på 15 knob ville sejltiden være ca. 3 timer. Derfor må kongeskibet være sejlet fra Haderslev flere timer senere end oplyst i de skriftlige kilder, eller måske har kongeskibet ligget for anker i Lillebælt i 5-6 timer. Det kan skyldes, at kongen først skulle ankomme til Nordre Toldbod i København næste dag klokken 10.

Her kommer Steffen Riis' forklaring

I Sønderjysk Månedsskrift 2014 beretter marineingeniør Georg Valdemar Hansen om sine oplevelser, da han i 1920 var tjenstgørende på krydseren Heimdal på skibets rejse til Sønderjylland den 9. til 17. juli 1920. Artiklen har titlen "Genforeningen set fra vandet", og her kommer et uddrag, der bringer begivenhederne på plads:

"Torsdag den 15. juli ved 9-tiden forlod vi Aabenraa. Dannebrog, Gejser og Heimdal gik til Haderslev op gennem den meget smukke fjord. Dagen efter, den 16. juli forlod vi havnen kl. 9. Dannebrog først, så Gejser og bagest Heimdal. Ved 10-tiden rørte Gejser grunden. Hans styremekanisme var havareret. I løbet af en time lykkedes det Gejser at hale sig så langt over til siden, at vi på Heimdal kunne passere. Vi troede da bestemt, at vi skulle have eskorteret Dannebrog til København, men det blev der ikke noget af. Dannebrog lå til ankers uden for fjorden. Vi afgav salut for kongen, hvorefter vi fik signal "Fri Manøvre" og kunne fortsætte vores øvelsestogt for kadetterne (red.: der altså også omfatter prinserne). Ved 2-tiden ankrede vi ud for Skamlingsbanken, og samtidig opsnappede vi et telegram fra Gejser til Dannebrog, at styremaskinen atter var i orden, og jeg antager at de to skibe så gik til København. Efter landlovsgasternes besøg på Skamlingsbanken var det blevet mørkt, og vi begyndte nat skydningen, der varede til kl. 1. Næste morgen, den 17. juli, lettede vi og gik nord på, ad Kolding

til. Lige før frokost fortøjede vi i havnen, og der kom gæster om bord”.

Det var altså ikke krydseren Heimdal, der eskorterede kongeskibet til København. Det var krydseren Gejser, der sejlede eskorten og tilmed, ved sit havari, forsinkede kongeskibet i hele 5 timer, således at Svendborg først passeredes kl. 6 aften. Heimdal med prinsene om bord sejlede først til Skamlung, og dagen efter den 17. juli videre til Kolding. Hvor længe Heimdal lå i Kolding vides ikke, men åbenbart længe nok til, at kronprins Frederik og måske også prins Knud kunne rejse de 12 km. ned til Frederikshøj, som de en uge tidligere, hilst af sønderjydernes stormende begejstring og hurraråb, havde passeret til hest sammen med deres far.

SET og SKET - i uddrag

– af øjenvidne Søren Skøtt (1900 - 1979), fhv. sognerådsformand, Tyrstrup Sogn

I Sommeren 1919 begyndte Forberedelserne til den Folkeafstemning, der skulde komme.

I hver Kommune blev der nedsat et Afstemningsudvalg. Da Far var Medlem og Næstformand i Hvinderup-Favstrup Kommunebestyrelse, blev han valgt til Formand for det Udvalg, som stod under Den Internationale Kommission, der skulde overvåge, at den kommende Afstemning med alle dens Bestemmelser og Forordninger blev overholdt, det gav mange Møder og Rejser baade i Sognet og til Haderslev.

Afstemningsdagen var i 1. Zone fastsat til den 10. Februar 1920. Afstemningsstedet i Hvinderup-Favstrup Kommune var paa Favstrup Station. I Dagene før Afstemningsdagen 10. Februar maatte vi hente tilrejsende Gæster (kun dem der kom fra gammel Danmark), tyske Gæster var der andre der sørgede for; dem var Befolkningen her ikke interesseret i. Jeg husker endnu klart, at vi ved hvert Tog, der kom til Taps Station, holdt deroppe med Heste og Vogn. Jeg kørte flere Gange med Bukken paa Faetonen (hestevogn). Det var interessant, en Tid man ikke glemmer. Afstemningen, som før nævnt, fandt Sted paa Favstrup Station. Resultatet blev, saa vidt jeg husker, alle vilde for Danmark undtagen 3 tyske Stemmer.

I Tyrstrup Sogn blev 93 % danske Stemmer, i Christiansfeld kun 73 % (67% ifølge kort med afstemningsresultater/Red.); før 1920 var Chr-feld en forholdsvis tysk Plet, paavirket gennem Tiden af Brødremenigheden og dennes tyske Skole.

I Tiden inden selve Afstemningsdagen den 10. Februar, hvor vi hjemme, som saa mange andre ved Gaarde og Huse, havde travlt med at faa Flagstængerne rejst og bragt i Orden. Foden til Flagstangen var for længst sat i Jorden, en Eg fra Skoven blev dannet til og gravet ned i Græsplænen i Haven, men Graner, som kunde passe til en Flagstang, havde vi ikke i vor egen Skov. Saa vidt jeg husker fik vi en fin Gran nede paa Gammelgaard hos Johs. Paulsen, en Tømrer fra Byen dannede den til, saa den var parat til ”Dagen”, der var nogen som prøvede at hejse Dannebrog før Afstemningsdagen, men det vilde Tyskerne ikke have, saa det maatte der passes paa med, naar nogle prøvede at gøre det ved en Fødselsdag eller anden Anledning.

Om Morgen (paa Afstemningsdagen den 10. Februar 1920/Red.) gik Flagene til Tops, det var et meget haardt Vejr, stærk Blæst med Regn, men det tog ikke Glæden og Festen fra Folk, det var en Dag der sled haardt paa alle de nye Flag, men Glæden over frit at kunde hejse det igen var stor, nu kunde vi som vore Tanter og Onkler i

13: TINGSKOVHEDEVEJ

TV SYD

sender den 3. februar 2020 en udsendelse om Genforeningen fra Den gamle Grænsekro overfor museet. Publikum er velkommen. Der er gratis adgang til arrangementet. Søren Vesterby er studievært.

”KONGEFLAGET” fra Seggelund Kro

- supplerende beretning fra familien ved Jens J. Kappel, som bl.a. skriver:

I nyhedsbrevet af januar 2019 omtales "Kongeflaget" fra Seggelund Kro, som museet har fået af min svigerinde Ane Margrethe Kappel.

For en ordens skyld har mine søskende og jeg følgende kommentarer til omtalen af flaget. "Kongeflaget" blev ganske rigtigt hejst for Chr. X under hans besøg på skolerne i 1937, men ikke ved Seggelund Kro for kongens rute gik ad den gamle Oksevej fra Aller skole til Bojskov skole og videre ad Oksevejen vistnok til Kabdrup skole.

Min bror Hans Marius og jeg var henholdsvis 7 og 6 år gamle dengang, men vi husker udmærket besøget for 82 år siden. Kongen og hans følge kom i to åbne biler med dronning Alexandrine i den første, Chr. X. i den anden. I anledning af Kongens besøg var Oksevejen, som var en grusvej, blevet sprinklet med vand for at kongens biler ikke skulle blive støvede. Desuden var der ved skolen, hvor kongen gjorde holdt, rejst ikke én men to æresporte. Endelig var flagene hejst. "Kongeflaget" var hejst ved vores hjem Stenevadhus i Bojskov ved Oksevejen, som kongen passerede på vej fra Aller skole til Bojskov skole. I den anledning havde vi rejst en ny, men i skyndingen endnu ikke malet flagstang.

Kongen (og en anden høj person) steg ud af bilen og hilste på beboerne fra Bojskov og hørte på førstelærer Viggo Jepsen, som var lærer fra den tyske tid og talte dansk med en kraftig Haderslev-tysk accent. Mine brødre Christian og Hans Marius, jeg selv og min etårige lillesøster Ingeborg på min mors arm var også til stede. Kongen elsker jo små børn, så Ingeborg fik at kongeligt klap på kinden.

Dette Nyhedsbrev er udsendt med støtte af

Buskmosevej, DK 6300 Gråsten, tlf. 7465-0101

KNAPHULS-PIN - et samlerobjekt?

Til 100 årsjubilæet har Genforenings- og Grænsemuseet fået fremstillet en flot emalje-pin med patentlås til f.x. knaphul, bluse, kasket eller andet. Størrelsen er 23 mm med teksten: **Genforeningen – 100 år – 1920 - 2020.**

Farverne er Museets sædvanlige: Hvid baggrund med logo og tekst i kongebå. - Kan købes på museet: **Pris 40 kr.**

7: DEN SYDLIGE ”KONGESTEN”

Cirka 50 meter syd for den slettede grænse blev den såkaldte sydlige ”Kongesten” rejst og afsløret 15. maj 1921, kl. 0900 til minde om, at det var her, landrådsmand P.J. Refshauge - på sønderjydernes vegne - bød Kong Chr. X. velkommen ved genforeningen 10. juli 1920.

Stenen er fundet på en mark i Rangstrup, nordøst for Løgumkloster. Stenen er 2,2 meter høj og 1,25 meter bred. Her står også nogen af de gamle grænsesten fra 1864 -1920 grænsen.

8: BRONZESKULPTUR OG BRONZEBÅND - indviet den 10. juli 2020

Den danske kilometersten angiver afstandene til Kolding og Vejle. De 12,7 km til Kolding stemmer meget præcist med afstanden fra den gamle grænse til Koldinghus, som dengang var nulpunkt for måling af vejafstande i den del af Jylland.

Den tyske kilometersten angiver afstanden til Altona - 236,3 km.

De første chausséer i Slesvig-Holsten blev anlagt i 1830'erne og 1840'erne. De udgik fra Altona ved Hamborg og gik i retning mod Kiel, Neustadt og Lübeck, hvorfra man kunne sejle til Østdanmark. Afstandene blev målt fra Altona. Milestenene på disse strækninger i Holsten var keglestubformede og af granit. De bar den danske konges monogram (Fr. VI og senere Chr. VIII).

De 236,3 km fra Altona passer også ret præcist på strækningen Altona - Neumünster - Rendsborg - Slesvig - Flensborg - den gamle grænse ad den tids hovedfærdselsårer.

9: GRÆNSESTIEN

Imellem landevej nr. 170 og Tingskovhedevej kan man følge den slettede grænse over ca. 500 meter. Grænsestien blev indviet den 10.7.2010.

10: GRÆNSESKEKLETT MED

NIVELLEMENTS-STENEN

Den gamle Grænse gik langs det levende, øst-vestgående hegn, lidt nord for den sydlige kongesten. På den anden side af grænsevandløbet ses en tysk nivellementssten fra 1888 (fredet i forbindelse med museets indvielse den 10. juli 1995.)

11: DEN GAMLE GRÆNSEKRO

lå i tidligere tid fra ca. 1660 til 1854 ved Den gamle Kongevej (nu Tingskovhedevej). Flyttet til nuværende plads i 1854.

Kongelig Privilegeret siden 1660. Kroen hed tidligere, da den lå ved Kongevejen, Høkelbjerg kro . Efter flytningen I 1854 kom den til at hedde Frederikshøj Gæstgiveri og efter at være blevet grænsekro i 1864 kom så det nuværende navn: Den gamle Grænsekro.

12: GENFORENINGS- OG GRÆNSEMUSEET

Indviet den 10. Juli 1995 af H.M. Dronning Margrethe, H.M. Dronning Ingrid, H.K.H. Kronprins Frederik. H.K.H. Prins Joachim, H.E. Ingolf, Greve af Rosenborg og 5000 glade medborgere.

Hejls og Kolding og Seest hejse Flaget som dem, og hvor vi hjemme fra Indkørslen til Gaarden, i klart Vejr kunde og kan se Flaget oppe paa Skamlingsbanken.

Det første Flag, vi havde eller købte, blev købt enten i Hejls hos Købmand Christian Hansen, der stammede fra en Gaard i Favervraa, eller det blev købt i Kolding, det husker jeg ikke helt nøjagtig, men jeg ved det blev ”smuglet” over den gamle Grænse endnu mens tyske Soldater eller Vagtposter gik og passede paa ved den gamle Grænse.....

.....Genforeningsdagen var saa bleven bestemt til den 10. Juli, franske Alpejægere var rykket ind i Landsdelen for at opretholde Ro og Orden under Afstemningen. Jeg har personlig set dem marschere igennem Haderslev ind paa Kasernepladsen, hvor de tog Opstilling, saa saa vi det tyske Flag paa Kasernen blev sænket og taget ned og da den franske Nationalmelodi af Militærorkesteret blev spillet, gled det franske Flag til Tops paa Kasernen, hvor det tyske Flag havde vajet siden Kasernen blev indviet i 1888. Derefter rykkede de franske Alpejægere ind paa Kasernen, Tyskerne var bleven flyttet sydpaa inden.....

.....Genforeningen blev symboliseret ved, at Kongen Christian den X paa en hvid Hest red ned over den gamle Grænse. Oppe i Taps, en lille km nord for den gamle Grænse, ved øst Siden af Kolding Landevej (Hovedvej 10 A) er rejst en Mindesten. Her steg Kongen paa den Hvide Hest. Hesten var laant hos Grevinde Daneskjold ”Friisensborg” i Nordjylland (Visborggaard, 2 km fra Hadsund/Red.).....

Billedet på mit kontor fra dengang viser det historiske Øjeblik da Kongen rider over den slettede Grænse fra 1864.....

Paa Billedet er den store Æresport med de tre unge sønderjyske Piger, som staar ved siden af med Blomsterkurve, de to er her fra Sognet, Magda Grau, fra Skovrup, de andre to, som havde Plads på Høegsgaard hos Nis Thuesen, var Anne Christensen fra Favervraa og Marie Skøtt fra Maugstrup.

Paa vestsiden af Landevejen, paa det Sted, er rejst en Mindesten, der hvor Peter J. Refshauge stod og bød Kongen velkommen.

Paa østsiden stod Militærmusikken og Marken bagved var fuld af Folk. Jeg stod ogsaa der og kunde se Kongens ridt over Gensen, hans Standsning da Velkomsten lød, den var enkelt og kort.

Kongen red derefter syd paa, fulgt af Menneskemængden som sjældent set.

Ved det tidligere tyske Toldsted i Høkelbjerg tog han en lille Pige op til sig paa Hesten, en tysk Præsts Datter fra Aastrup ved Haderslev – et symbolsk tegn – der findes ogsaa Billeder af denne Begivenhed. Kongens ridt fortsatte ned af Landevejen, der var rejst Æresporte flere Steder langs Vejen til Tyrstrup Kirke, hvor af de omliggende tidligere

Kommuner havde rejst hver sit, saa vidt jeg ved og husker fortalt, havde Hvinderup-Favstrup Kommuner rejst deres ud til Alleen ved Thomas Paulsens Gaard i Tyrstrup. Brødremenigheden og Bystyret var tysksindede derinde dengang. Kongen gjorde ingen Ophold i Byen, men red videre ned til Tyrstrup Kirke, hvor han paa Landevejen steg af Hesten, gik gennem Æresporten op mod Indgangen til Kirken. Inden han gik ind i Kirken, hilste han paa enkelte daværende og endnu levende Veteraner fra 1864.

I Kirken, der var fyldt til sidste Plads, som var reserveret for mange Gæster og en hel Del af Tyrstrup Sogns Beboere.

Man sang Salmen ”Nu takker alle Gud”. Provst Nissen fra Gl. Haderslev Kirke talte kort og lyste Velsignelsen, mens Kongen knælede foran Alteret. Der er i Kirkens nordlige Korsarm indmuret en Plade eller Relief af denne Begivenhed.

Fra Tyrstrup Kirke, hvor der uden for var samlet en stor Menneskemængde, som jublende og glade hilste og raabte ”Hurra”, da Kongen med Følget steg i de ventende Biler og kørte ind til Haderslev.....

DEN SLETTEDE GRÆNSE VED FREDERIKSHØJ

Foto fra den slettede 1864-1920 grænse ved Frederikshøj, nord for Christiansfeld - et par hundrede meter syd for Genforenings- og Grænsemuseet. Det er taget fra den vestlige grøft ud mod landevejen nord for æresporten. De to (lyse) sten er kilometersten set bagfra. Den til venstre viser afstanden til Kolding og Vejle og er placeret i Danmark. Den højre kilometersten er placeret i Tyskland og angiver afstanden til Altona. Stenen i midten er en grænsesten - nummer 112. Set fra den anden side ser kilometersten og den væltede grænsesten således ud som foto herunder. Netop dette foto historiegøres af billedhugger Flemming Jarle i bronze sammen med bronzestriben, som for turister og historieinteresserede skal markere, hvor 1864-1920 grænsen forløb.

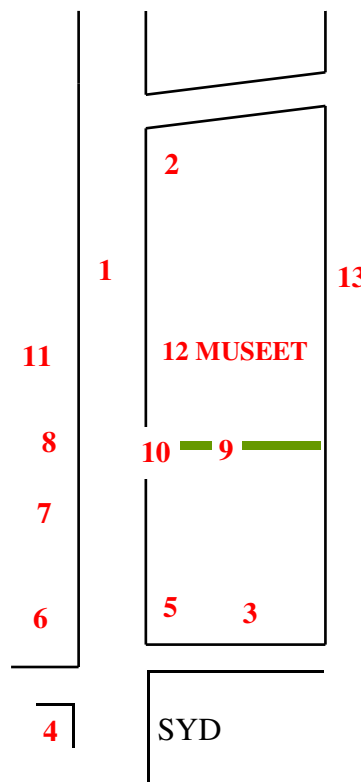
Når nævnte bronzeskulptur afsløres, vil der også være INFO-tavler om dette historiske sted. Teksterne hertil kunne være:

1: HOVEDLANDEVEJEN

Anlagt 1854 som chausse (stenvej). Tilgroet i tiden efter 1914 og indtil genforeningen 1920. (Der blev p.g.a. krigen sat grænsebom over vejen ved det tyske toldsted). Vejen er

NORD

anlagt fra Kolding til Haderslev.

2: KONGESTENEN I NORD

Opsat og afsløret 23. oktober 1921 i et forrygende uvejr. Rejst af Vejle Amtsraad og de 8 forhenværende slesvigske Sogne. Mindestenen er sat hvor Kong Chr. X. steg på sin hvide hest, inden han begyndte ridtet ind i det genvundne Sønderjylland. Stenen er tre meter høj og fundet i en udgravning, hvor Den gamle Kongevej tidligere var anlagt. Foran kongestenen står to af de gamle grænsesten fra grænsen 1864 - 1920.

3: SKOVEN MELLEM KONGEVEJEN OG HOVEDVEJEN

Dette skovstykke blev meget benyttet af russiske, rumænske og franske krigsfanger, der forsøgte at komme over grænsen til Danmark. Også sønderjyder, der gjorde tysk krigstjeneste, rømmede over grænsen i dette område. Mange solstrålehistorier kunne fortælles herom, når disse mennesker blev mødt af de danske blåklædte gendarmen ved Frederikshøj.

4: HØKKELBJERG SKOLE

Skolen er bygget 1905 -06 og benyttedes fra den tid af omegnens børn, samt børn af de tyske toldere og gendarmen. Skiftevis dansk

tysk lærer, afhængig af de indkaldelser, der blev foretaget. Tyske invalide lærere har også virket her. Der var på et tidspunkt tysk vagtstue i lærerens lejlighed samtidig med undervisning i skolens sydlige lokale. Skolen blev nedlagt i 1956/57.

5: DE 2 GENDARMHUSE I HØKKELBJERG

Husene er bygget i årene 1903 -04 og anvendtes som gendarmbeboelse og vagtstuer. Samtidig foretoges her paskontrol eftersyn, - især fra den sydlige bolig.

6: DET GAMLE TYSKE TOLDSTED

Toldstedet ligger overfor de 2 gendarmboliger og anvendtes ved kontrol af kørende. Bemærk porten, hvor de kørende skulle kontrolleres inde bagved. Oprindelsesår for bygningen er desværre ukendt.

Toldstedet var mange gange samlingssted for omegnens børn. Der skete altid noget her. "Vi ska' li' om te æ told".